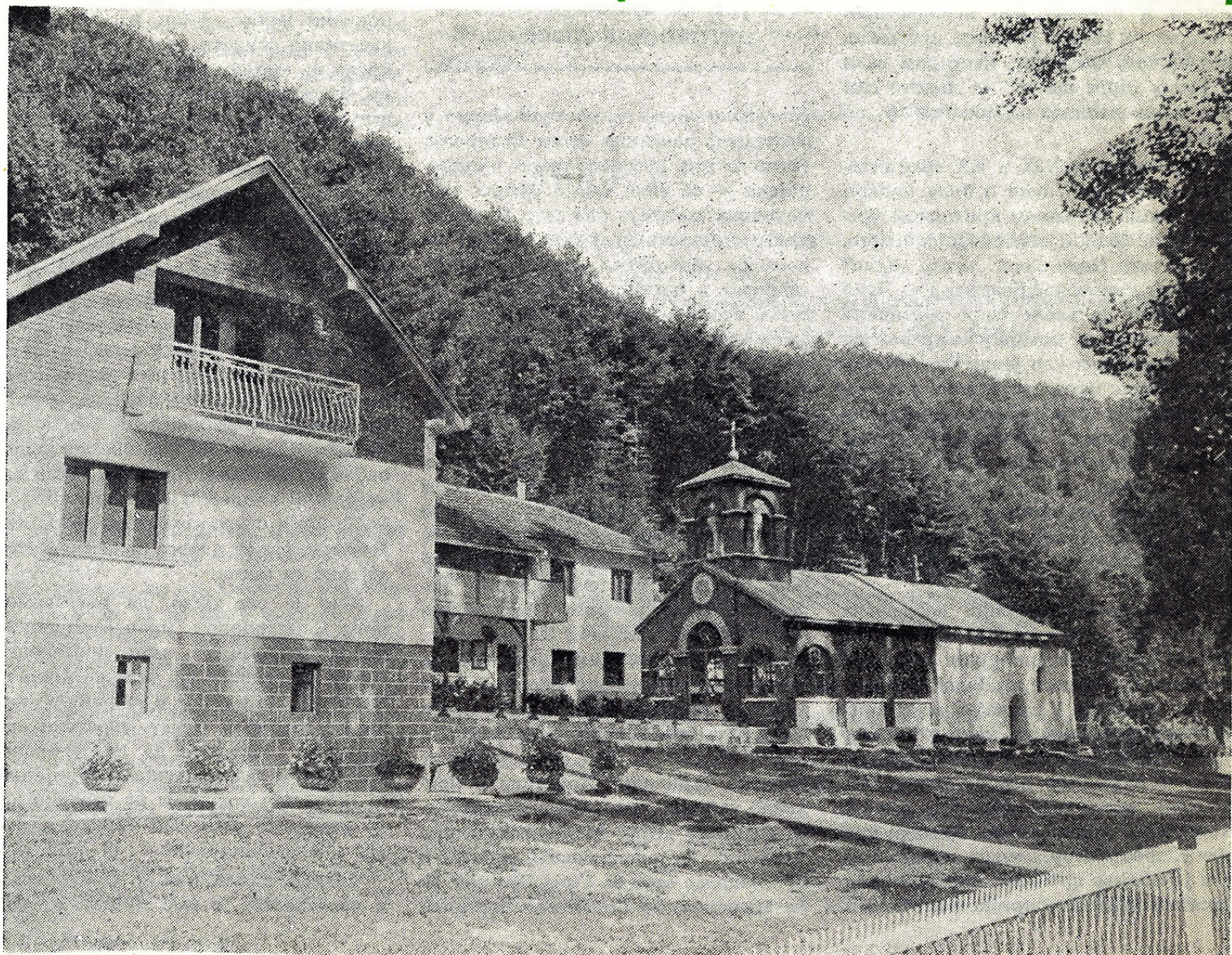

Летњи одмор ћете провести можда на мору, или у брдима, на селу, крај реке или језера. Но без обзира да ли некуда путујете или остајете код својих кућа, немојте се баш толико забавити одмором а да не одете у цркву. Ако одлазите некуд ван свога места, посећујте храмове у крају у коме ћете се налазити; поред прилике за духовно освежење, видеће тамо и трагове вере и наде својих предака.

Исусово име је светионик
који показује пут
у тихо пристаниште
спасења.

Манастир Светих апостола Петра и Павла — Ралетинац

Једино име

Књига „Дела апостолска“ налази се у Новом завету одмах иза четири Еванђеља. Њен предмет је живот ране хришћанске Цркве. Она нам описује унутарњи живот раних хришћанских парохија с једне стране, а с друге стране, мисионарски рад светих апостола и њихових непосредних помагача, које Црква такође зове „апостолима“. Такви су, на пример, еванђелисти Марко и Лука, па Тимотеј, Тит, Јасон и Сосипатар (ову двојицу апостол Павле назива својим „рођацима“ у Посланици Римљанима 16 : 21), Силван, Варнава и многи други — њих око седамдесет на броју. Књига обухвата ширење Цркве од Јерусалима до Рима. Ову књигу Светога писма написао је Еванђелист Лука, као „другу књигу“, намењену „угодном Теофилу“ („његовој екселенцији“, како неки преводи) а у циљу да тај Теофило, по свој прилици човек на високом положају, може „да увиди истинитост онога о чему је поучен“ (Лука 1 : 4).

Свети еванђелист Лука је веома цењен и признат као веродостојан историчар. Његов је метод критичан, научнички. Он пише, како сам вели у уводу „прве књиге“ — „пошто сам све тачно испитао од почетка“ и „пореду“.

Библија је у XIX и XX веку стављена под многе лупе и била подвргнута веома детаљном критичком прегледу, не једном већ небројено пута, а нарочито Нови завет. Аутор „Дела“ и трећег канонског Еванђеља — Лука — изашао је после свих критичких испитивања и историјско-археолошких упоребења као један од најверодостојнијих историчара тога времена. Сумирајући евиденцију проистеклу из многобројних историјско-научних студија, како библијских тако и оних који се баве историјом и археологијом Римске империје и Средњег истока, један енглески научник овако се изражавао о св. Луки као историчару:

„Археолошка открића последњих година (тј. прве три деценије XX века) на крајње изненађујући начин потврдила су тачност и „Дела“ и „Еванђеља“ Лукиног. У случајевима разних малених појединости, како у погледу особа тако и погледу места аутор је крајње пажљив у избору извора. Он наводи звања званичника у разним градовима тачно (као на пример: префект, прокуратор, конзул, проконзул). Он је крајње прецизан при навођењу граница разних покрајина и области.

Ни у једном случају не може да се пронађе грешка. У многим тачкама, у којима се раније претпостављало да је начинио грешку, сада је доказано да је он у праву (E. J. Bicknell у књизи „A New Commentary on Holy Scripture“).

Нема историчара из оног времена чија су сведочанства данас веродостојнија од писца Дела апостолских, еванђелисте Луке. Стога, оно што он казује носи печат истине, стварности, историчности.

Дела апостолска су збирка драматичних догађаја који су се низали почев од Христовог васкрсења и васнесења. Снага хришћанства се манифестује у храбрости апостола и у повереним „знацима“ којима је Господ „потврђивао проповед“ њихову,

Нема другог имена
под небом,
даног људима,
у ком треба
да нађемо спасење.

како вели свети еванђелист Марко у последњој реченици свога Еванђеља. Ретко да има још нека књига — историјска — са тако много разних драматичних догађаја као што је књига Дела апостолских. Ту налазимо, на пример: линчовања, демонстрације, хапшења и батинања, бродолома, судбина, сучења пред судијама, прокураторима, проконзулима, владарима и, најзад, пред Синедрионом. Синедрион је био највиши јеврејски форум, који је у то време управљао верским животом, а чији је центар био јерусалимски храм. Чланови тога тела били су учени теолози и правници и, истовремено, судије. Тај форум је „судио“ Господу Исусу Христу и нашао га „кривим“ што „нарушава суботу“ и што „себе назива Сином Божијим“. Пред римским представником, Пилатом, оптужба је, разуме се, замењена другом, наиме: „Нашли смо, кажу они, овога како отпађује наш народ и забрањује да се даје порез цару, а за себе говори да је Христос, цар“ (Лука 23 : 2). Ето, стога је Пилат написао „кривицу“ Христову и прикуцао таблицу чело главе Спаситеље на крсту „Исус Назарећанин, цар јудејски“. За „нарушавање суботе“ и проглашење себе за Сина Божијег не би Пилат могао Спаситеља „предати

на смрт“, јер у Римском закону то „никако не би било кривично дело“, већ унутарња јеврејска расправа, коју они могу и сами да пресуде. „Узмите га ви и судите му по свом закону“ (Јован 18 : 31), рекао им је Пилат. То није успело, јер они измислише „кривицу“ која је подлежала Римском суду: саботажа пореза и проглашење за „цара јудејског“.

Пред тим истим судом неколико недеља доцније нашли су се апостоли Петар и Јован. Апостол Лука је забележио тај драматичан случај. Наиме, апостоли су били ухапшени од стране храмовне полиције пошто су чудом исцелили једног хромог човека од рођења крај „лепих врата“, која су водила у притвор Соломоновог храма. Народ се у маси био окупио око њих и слушао њихову поруку: „Људи Израњци, што се чудите ове, или што гледате на нас као да смо својом силом или побожношћу учинили да овај хода [а донели су га на носилима и ставили пред врата да проси милостињу]... Бог отаца наших, прославио је свога слугу Исуса, кога сте ви предали и кога сте се одрекли пред Пилатом, када је одлучио да га ослободи. Ви сте се одрекли свеца и праведника, а молили сте да вам поклати једног убицу, па сте убили зачетника живота, кога је Бог васкрсао из мртвих чему смо ми сведоци. И зато што верујемо у његово име, његово је име учинило чврстим овога кога гледате и знате; вера — до које долазимо његовим посредством — дала му је потпуно здравље пред свима вама. Покајте се стога и обратите се, да вам се избришу греси“ (Дела апостолска 3 : 12 — 16; 19).

Још много више апостоли рекоше пред убицама њиховог Учитеља и завршише овако: „Нема спасења ни у једном другом, нити има другог имена под небом, даног људима, у ком треба да нађемо спасење... а човек — вели Лука — на коме се догодило ово чудо исцелења, имао је више од четрдесет година“ (Дела апостолска 4 : 12; 22) и стално стоји са Петром и Јованом, јер су и њега били ухапсили заједно са њима!

Ово је све било, да нагласимо, пред Синедрионом, првосвештеницима и законцима који предадоше Исуса на распеће, на челу са Аном и Кајафом! На претње и забрану да више не говоре о Исусу, апостоли одговарају: „Расудите да ли је право пред Богом да вас слушамо радије него Бога? Ми уосталом не можемо да не говоримо што смо видели и чули“ (Дела апостолска 4 : 19 — 20).

Једино, дакле, име за спас човека и човечанства је име Христа Исуса!

Не можеш знати
да ли лек помаже
пре него што си га
употребио
по упутству лекара!
Покушај
да се управљаш
у свим
животним ситуацијама
по Христовом учењу
и казаће ти се!
Видећеш
да ћеш стећи
онај унутарњи мир
и радост,
што из њега
произлази,
а чега је
тако мало око тебе.

Свети апостоли нису имали никакве сумње да је то, ваистину, **ЈЕДИНО ИМЕ!** Не мудраци, не мафионичари, не богатство, не сила, не ученост, ни насладе! Само једно име! Исусово име је кула светиља која показује пут у тихо пристаниште спасења. Основ наше вере у Исуса Христа као јединог Спаситеља није у неким измишљеним бајкама већ у сведочанству очевидаца. Као што Петар рече пред Синедрионом: „Ми уосталом не можемо да не говоримо што смо видели и чули“. Тако говори и Јован, који је с Петром гледао у очи убице свога Учитеља, овако каже у једном свом писму: „Што беше од почетка, што смо чули, што смо видели својим очима, што посматрасмо и што наше руке опипаше, о речи живота, — и живот се јави, и видели смо га, и сведочимо и објављујемо вам вечни живот који беше у Оца а нама се јави, што смо видели и чули, то и вама објављујемо, да и ви имате заједницу са нама“ (I Посланица Јованова 1:1—3).

Ето, ко нам каже „нема другог имена“! Очеvidци — апостоли.

Можемо ли ми, данас, да проверимо да ли је то тако, како је Лука „драги лекар“ забележио; како апостоли изјавише, проповедаше и не устукнуше ни пред гоњењем до смрти, нити порекоше своје сведочанство свету? Можемо! Сам Спаситељ је оставио двоструки опит — два начина како се свако може уверити да је он, ваистину једини Пут, Истина и Живот!

Први начин проверавања је позитиван начин:

„Моја наука — вели Христос — није моја, него Онога који ме је послао. Ако ко хоће да чини његову вољу, знаће да ли је ова наука од Бога“ (Јован 7:16—17).

Ово значи: покушај да се управљаш у свима животним ситуацијама по Христовом учењу и казаће ти се! Видећеш да ли ћеш стећи онај унутарњи мир и радост што из њега произлази, а чега је тако мало око тебе. Човече, не можеш знати да ли лек помаже пре него што си га употребио по упутству лекара! Ко год је извршио овај опит — нико се није покајао! Свако се обогатио и улепшао и себе и своју околину! Постао је бољи члан друштва.

Други начин је негативан. У својој опроштајној беседи на Тајној вечери Господ је рекао: „Ја сам чокот, ви сте лозе. Ко остаје у мени, и ја у њему, тај доноси много рода, јер **БЕЗ МЕНЕ НЕ МОЖЕТЕ НИШТА ЧИНITI**“ (Јован 15:5).

Неки називају наше време „похришћанска ера“. Хришћанство је, тобож дискредитовано, изгубило је свој утицај на живот народа, породице и појединаца. И то је, ето, време после хришћанства и без Христа! Милиони „хришћана“ не знају ни најосновније истине ни историју хришћанства!

Ако посматрамо многе појаве у свету око себе, изгледа да је то тврђење тачно. У многоструком „постхришћански“ свет личи на онај прехришћански, онај свет који описује апостол Павле на више места, од којих наводимо само једно:

„Пошто се нису потрудили да упознају Бога, Бог их је препустио њиховом изопаченом уму — да чине што не приличи, они, који су испуњени сваком неправедношћу, злоћом, лакоумством, неваљалством, пуни зависти, убијства, свабе, лукавства, злоћудности, дошаптавачи, опадачи, богомрсци, силеције, охоли људи, разметљивци, проналазачи зала, непокорни родитељима, неразумни, непоуздани, без љубави, немилосрдни...“ (Римљанима 1:28—31).

Ето, то је други метод — веома негативан заиста, али сигуран! И, ако питате, која је и дубља подела међу људима, ми би смо само рекли: једни продубљују своју веру позитивним опитом истине Христове и постају све бољи хришћани; док други продубљују и проширују своју трагедију, тражећи нека друга имена, да се њима спасу. Али, нема „другог имена под небом, даног људима, у ком треба да нађемо спасење“.

ИСУС ХРИСТОС — ЈЕДИНО ИМЕ!

Рајко Обрадовић

МОЛИТВА

Теби, који обитаваш у неисказаној светлости и лепоти, узлећу моје мисли.

Не одбаци их смиреномудри и добротољубиви Госпoде, него их прихвати као покајну децу твоју, и очисти огњем Божанске љубави.

Научи их да не осуђују, већ прагтају, не завиде туђој срећи, него јој се радују и увећавају је својом незлобивошћу.

Смилуј се грехопадној души мојој, и просвети је науком твоју врлина, коју потврђујеш добрим делима, чинећи их мени често незахвалној.

Ти, коме поје хорови бестелесних сила, не одбаци једноставне речи моје молитве, него их прими и саслушај, заборавивши монотону мелодију њихову, не упоређујући их са полифонијом анђеоских.

Ову молитву нам је послала наша млада сарадница коју потписујемо, по њеној жељи, као

(сестра Агнија)

Кацига (шлем) са волујским роговима — мотив са грба кнеза Лазара, на копчи са Кнежеве хаљине.

Слика десно, на стр. 5: Покров монахиње Јефимије, који је она извезла 1402. године за ковчег са моштима кнеза Лазара (вез сребрном и позлаћеном жицом на црвеном атласу). Текст на покрову садржи поетски надахнуту Јефимијину Похвалу кнезу Лазару.

Јефимија је монашко име деспотиче Јелене (рођ. око 1350, умрла после 1404.) Јефимијина Похвала представља једно од наших најбољих књижевних дела тога времена, а њени везови спадају међу најлепше примерке у уметности византијског стила, по композицији, цртежу и колориту.

Остатак Кнежеве хаљине (са копчом и његовим грбом) и Похвала монахиње Јефимије чувају се у Музеју Српске Цркве у Београду.

ЈЕФИМИЈА

Како си знала,
везиљо,
да се и везом
може да тужи?

Везом си нарицала
за добрим Кнезом,
златом си оплакала
јединца свога.

Песмом о својој коби
песму си нашу
окобила.

Како си, везиљо, знала
од коби чар да плетеш?

М. М.

Видовдан

Православна црква признаје два крштења: крштење водом и Духом Светим и крштење крвљу.

Крштење значи очишћење.

Крштењем водом и Духом хришћани се чисте од свих грехова, прародитељских и родитељских, као и од својих личних.

Кроз крштење људи престају бити туђинци Богу, и постају синови Бо-

жији и деца Божија. А сви крштени у име Свете Тројице уписују се у књиге крштених земаљске-војујуће Цркве и у Књигу Живих у небеској-тријумфујућој Цркви.

Таква је наша Православна наука о крштењу водом и Духом Светим.

Али има и друго крштење. То је крштење крвљу. Сам Господ наш Исус Христос крстио се двојним крштењем: водом и Духом на реци Јордану и крвљу на Крсту голготском. Он је и Својим апостолима предсказао њихово крштење крвљу: Ви ћете се крстити крштењем којим се Ја крстим.

Крштењем крвљу крштени су, после апостола, и безбројни хришћански мученици кроз сву историју Цркве. Многобројна су њихова имена и у овоземаљском календару нису сва уписана. Многа од њих су за нас незнана, а позната су једино Господу који је имена њихова уписао у књигу Живота.

У вечном календару као и у историји Цркве Христове записана су имена и свих наших предака који се, од Косова до данас, крстише крвљу, и положише своје животе у одбрани своје Отаџбине, гинући и умирући „за Крст часни и слободу златну”.

Видовдан је дан када стојимо с кандилима, свећама и молитвама пред тим жртвама, чинимо им помен и све их данас прослављамо. То су преци наши крвљу крштени. А ево шта историја и народни песник каже:

Године 1389. на наше крајеве се спустила страшна тама. Турци-осман-

лије надиру на Балкан, на Европу, рушећи све испред себе. На реду је честити кнез Лазар и његово кнежевство; пред уништењем је не само Српско царство, него и царске задужбине — светиње нашег народа. Зато се кнез Лазар спрема да брани и једно и друго.

Турска војска је притиснула земљу:

„
Коњ до коња, јунак до јунака,
бојна копља као гора чарна”.

Кнежевство српско је слабо, а царство Муратова снажно. То честити Лазар зна, али не диже руке у знак предаје, већ најпре, из дубине срца Бога у помоћ себи призива, говорећи:

„Боже, законпреступници устадоше на ме, и судиште крепких заиска душу моју. Мржњом неправедном омрзнуше на нас, и оружје извукоше и напрегоше лукове своје, да нас усмрте . . . А Ти нас, Господе, не остави, већ нам помози!”

По свеопштем народном предању, светом кнезу Лазару се пред ову битку јавио анђео Господњи, и питао га којем се царству жели приволети: да ли царству земаљском или царству Небеском? Помоливши се у себи Кнез је одговорио: Ако ћу се приволети царству земаљском — оно је замалена, тренутно и пролазно; а небеско царство је увек и довека.

И тако се богољубиви српски владар свецело определио за царство Христа Цара на небесима, и са својим крстоносним народом смирено

КНЕЗ ЛАЗАР

Сваки је избор
одраз
и мера слободе;
хвала ти, Кнеже,
што ниси погрешао
па и ми знамо
којим се путем стиже
до висина.

Вечно и привремено
избором раздвојено,
жртвом
за увек састављено.

Божури расту . . .
Можеш ли и нас
окупити,
честити Кнеже?

М. М

покорно свесавршеној Божијој вољи, очекујући да прими мученичку смрт за веру Христову и за Отачаство свога хришћанскога народа, имајући свагда на уму речи свога Господа: Ко чува живот свој, изгубиће га; ко изгуби живот свој Мене ради, сачуваће га.

Кнезу Лазару није било нимало лако да се одлучи за овакву борбу. Требало је да се 35.00 Срба сукоби са 100.000 Турака:

„
Мили Боже шта ћу и како ћу?“

Али:

„

Крст носити нама је суђено,
Тежак венац, ал' је воће слатко,
Васкрсења не бива без смрти“.

Тешку душевну борбу имао је честити Кнез пред Косовску битку. Само човек јаке вере, велике моралне снаге и витешког духа могао се на то решити; јер овде се радило о судбини целог народа.

И кнез Лазар се попут св. Саве определио за небеско царство. За њега је била боља часна смрт на мегдану, но срамни живот на дивану. Зато у својој беседи уочи Косовске битке, Кнез, између осталог, узвикује својим војницима:

„Није ли много боље умрети славно, но живети срамно? . . . Реците ми, ако се непријатељу предате као робље, зар нећете умрети и ви као и сви други, јер је суђено свима да умру? Као робље умрећете у бескрајним мукама, у прекору, са срамотом и у презиру . . .“

Дан пре битке Кнез је своју војску окупио око беле Самодреже цркве, где беше одслужена служба Божја и сва војска редом причешћена. Јер је великомученик Христов предосећао да њему и његовој војсци предстоји да испију чашу Христових страдања, „за Крст часни и слободу златну“. И тако исповеђени и причешћени косовски мученици положише своје животе за веру и Отачаство.

Како је наш народ протумачио свој пораз на Косову? — Косово је било казна Божја над нашим народом за учињене грехове:

„Бог се драги на Србе разљути!
Седмоглава изиде аждаја
и старије Српство свеколико“.

Зашто?

„За њихова смртна сагрешења!“

„
Господа се јесу завадила.
Међу се се хоће да поморе.
Злаћанима да пободу ножи!“

То свенародно зло морало се оканјати и дуг платити Божјој правди. И жртве су пале на хиљаде. Зато је Видовдан тајна победе у поразу.

Царство је пропало, честити Кнез погинуо и сва његова војска, а народни геније сажето излаже Косовску битку и значај Видовдана овим стиховима:

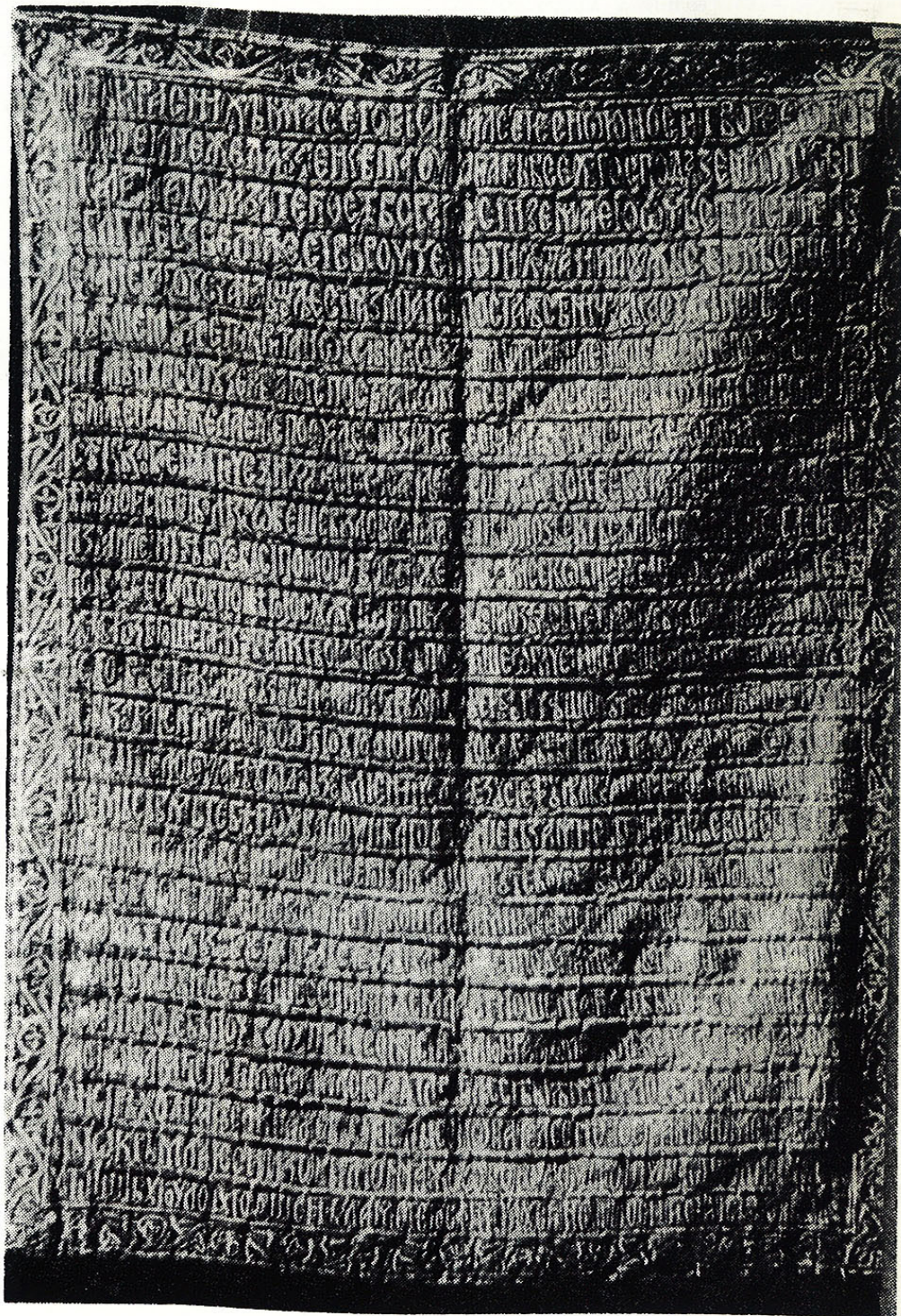
„Све је свето и честито било
и миломе Богу приступачно“.

Векови су прохујали од Косовске битке. Векови су прохујали, а били су то векови дуге тамне ноћи ропства. Многа и тешка страдања под неом је наш народ; море крви и суза

је пролио, али га је одржала светосавска вера и племенита жртва честитог Кнеза и Косовских мученика, који су пали „за веру и Отачаство“, положивши животе своје за вечне и непролазне идеале, јер:

„Земаљско је за малена царство, а небеско увек и довека!

НА ЗАСТАВИ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ, која се састоји од народних боја: слободе, правде и части (тј. црвене, плаве и беле), и данас се налазе знаци крста часног и слободе златне; јер период наше крштене историје је сав у знаку крста и слободе — знак крста означава зависност од Бога, знак слободе означава независност од људи.

„ЗЛОТВОРИ СРПСКИ
СМЕТНУЛИ СУ С ВИДА

Крвљу се Црква не руши већ зида!“

„Ал' да је проклет ко рад'
вјере на рођеног брата режи“

Иван Мажуранић

У првим месецима усташке власти у тзв. Независној Хрватској отпочео је да се врши геноцид против Срба. О томе Тито каже: „Само у року од три мјесеца 1941. године у Хрватској, Босни, Херцеговини и Војводини, помоћу зликовачких усташа, уништено је преко пола милијуна Срба“ (Тито, Борба за ослобођење Југославије 1941 — 1944, Београд 1944, 219).

У то време извршен је погром и над српским епископима, којих је било седам, од којих су три убијена, а три протерана, док је једном онемогућен рад и ускоро је умро.

Усташе су 12. априла 1941. у Сарајеву одвели у полицију добро-босанског митрополита Петра Зимоњића. Из сарајевског затвора

**ПОВОДОМ
ЧЕТРЕДЕСЕТ
ГОДИНА
ОД УСТАШКИХ
ЗЛОЧИНА
НАД СРПСКИМ
ЕПИСКОПИМА**

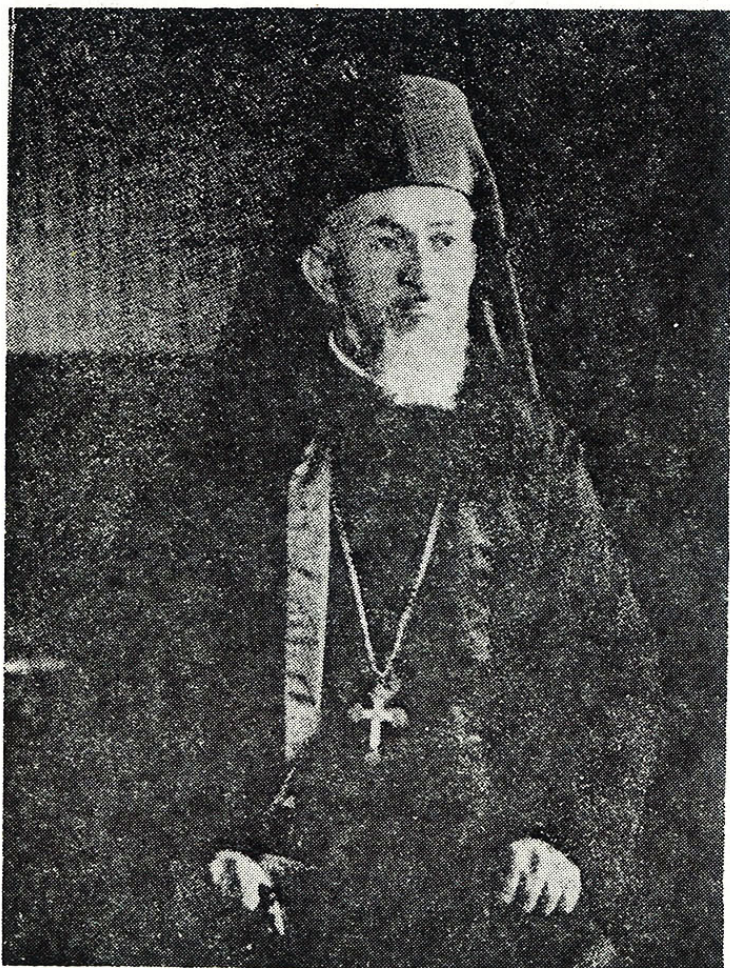

Добробосански митрополит мученик ПЕТАР Зимоњић; у току I светског рата је као Србин у борби за ослобођење; у II светском рату мучен од усташа и убијен вероватно у злогласном Јасеновачком логору, средином јула 1941.

одведен је у загребачки. Ту је био смештен у ћелију бр. 34, где му је прикачен и робијашки број. После је пребачен у логор Керестинац, у близини Самобора, а одатле је 15. јула пребачен у Госпић. По изјавама сведока, „држао се јуначки и достојанствено, и с тим својим држањем и снагом савлађивања утицао је повољно на заточенике“ Србе. У Госпићу је „лежао у авлији на земљи. Он је у казниони много злостављен и сав испребијан од усташа, и након тога је некуд одведен“. Мисли се да је убијен у Јасеновцу. Тако је завршио митрополит Петар, који је у току првог светског рата много препатио као Србин у борби за ослобођење.

Горњокарловачки епископ мученик САВА Трлајић; страховито мучен од усташа у Плашком; док су га мучили емитовали су православу литургијску песму „Сви којисте у Христа крштени — у Христа сте се обукли!“ Сматра се да је на Велебиту убијен крајем јула 1941.

Крајем априла, усташе су наредиле да бањалучки епископ Платон Јовановић напусти своју Епархију. То су мотивисали србијанским пореклом, мада се зна да су његови родитељи рођени у Херцеговини. На усташке прегње, епископ Платон је 1. маја 1941. одговорио: „Ја сам канонски и законски од надлежних власти постављен за епископа бањалучког и као такав обавезао сам се пред Богом, Црквом и народом да ћу водити бригу о својој духовној паст-

ви, трајно и достојанствено, без обзира на ма какве прилике и догађаје, вежући нераздвојно свој живот са животом и судбином свога духовнога стада". Тада се епископ Платон налазио у болесничкој постељи. Али, то није сметало усташама. Они су га ноћу између 4. и 5. маја извукли из стана и отерали на обалу реке Врбање, где је убијен и бачен у реку. После 17 дана сељаци су пронашли његово тело и превезли у Бањалучку, где је нечујно сахрањен. Његово тело је нађено унакажено: брада му је била ишчупана, уши и нос исечени, а удови израсецани и у њих је сипана со, што се види и из приложене фотографије (Државна комисија за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача. Саопштења бр. 66—93, Београд 1946, 772).

О хапшењу, мучењу и убијању горњокарловачког епископа Саве Трлајића најмање се зна. Њега су 17. јуна 1941. ухапсили у Плашком. Ту је страховито мучен, као и други ухапшени Срби. За време тога мучења, усташе су емитовали духовну православну песму „Јелици во Христа крестистесја..." (са плоче коју су узели из епископског двора). У Госпић је доведен 20. јула, где је остао до 23. јула и од тога времена

Бањалучки епископ мученик ПЛАТОН Јовановић; од усташа је зверски мучен на обали Врбање у ноћи између 4. и 5. маја 1941. најзад је убијен и бачен у реку.

Епископ САВА Трлајић, потоњи мученик српски, за време „Крваве литије” у Београду 1937. године.

не зна се за његову судбину. Неки мисле да је одведен на Велебит и тамо ликвидираан.

Усташе су у Плашком извадили из гроба посмртне остатке епископа горњокарловачког Максимилијана Хајдина, па су их у порти запалили. У Пакрацу су оскрнавили гроб епископа пакрачког Мирона Николића. Нису, дакле, ни мртве епископе оставили на миру.

Усташе су протерале захумско-херцеговачког епископа Николаја, звоничко-тузланског Нектарија и митрополита загребачког Доситеја. Патријарховом викару, епископу сремском Валеријану, у Срем. Карловцима, нису дозволили да врши своју функцију, па је убрзо умро ван места свога службовања. Митрополит Доситеј је био ухапшен и испребијан, а затим је протеран у Београд где је од убоја и умро (Политика, 17. I 1945). У Сокобањи је, пак, од убоја умро и протерани епископ захумско-херцеговачки Николај.

Са убијањем и протеривањем епископа, убијено је и протерано 844 свешетника, монаха и монахиња, а било их је на тој територији 869 пре рата.

Др Љубомир Дурковић-Јакшић

Мученик Платон

У спомен на блаженопокојног бањалучког епископа Платона, који је мучки убијен од усташа у мају 1941 г. на обали Врбање крај Бање Луке.

Драгуљима сјајним блештала је зора
Кад га изведоше из мирнога двора,
Њега, старца кротка, висока и бледа,
Покрила му прса дуга брада седа.

Повезаних руку, уздигнуте главе,
Са очима што се као небо плаве,
Пође мирно месту Голготскијех чаша
Уз пратњу гомиле свирепих усташа.

На жалу Врбање, над којом дремаше
Пун месец у сјају, ненадано сташе.
Некол'ка тешка касена ударца
Оборише на тле митроносног старца.

„Срушисмо ти цркву, а сад смрт и за те!”
Цикну глас. Он сломљен погледа целате

И виде крв своју што из рана тече,
Па скупи сву снагу и гласно им рече:

„О, злотвори српски сметнули сте с' вида
Да се крвљу црква не руши већ зида.”
И поново клону, издаде га снага,
Плануше крвници, свукоше га нага.

И последњи узвик пун грозе и студи,
Кад раздрије смрћу мученичке груди,
Бесомучник један сатанскога лица
Поломи му метком кости слепоочница.

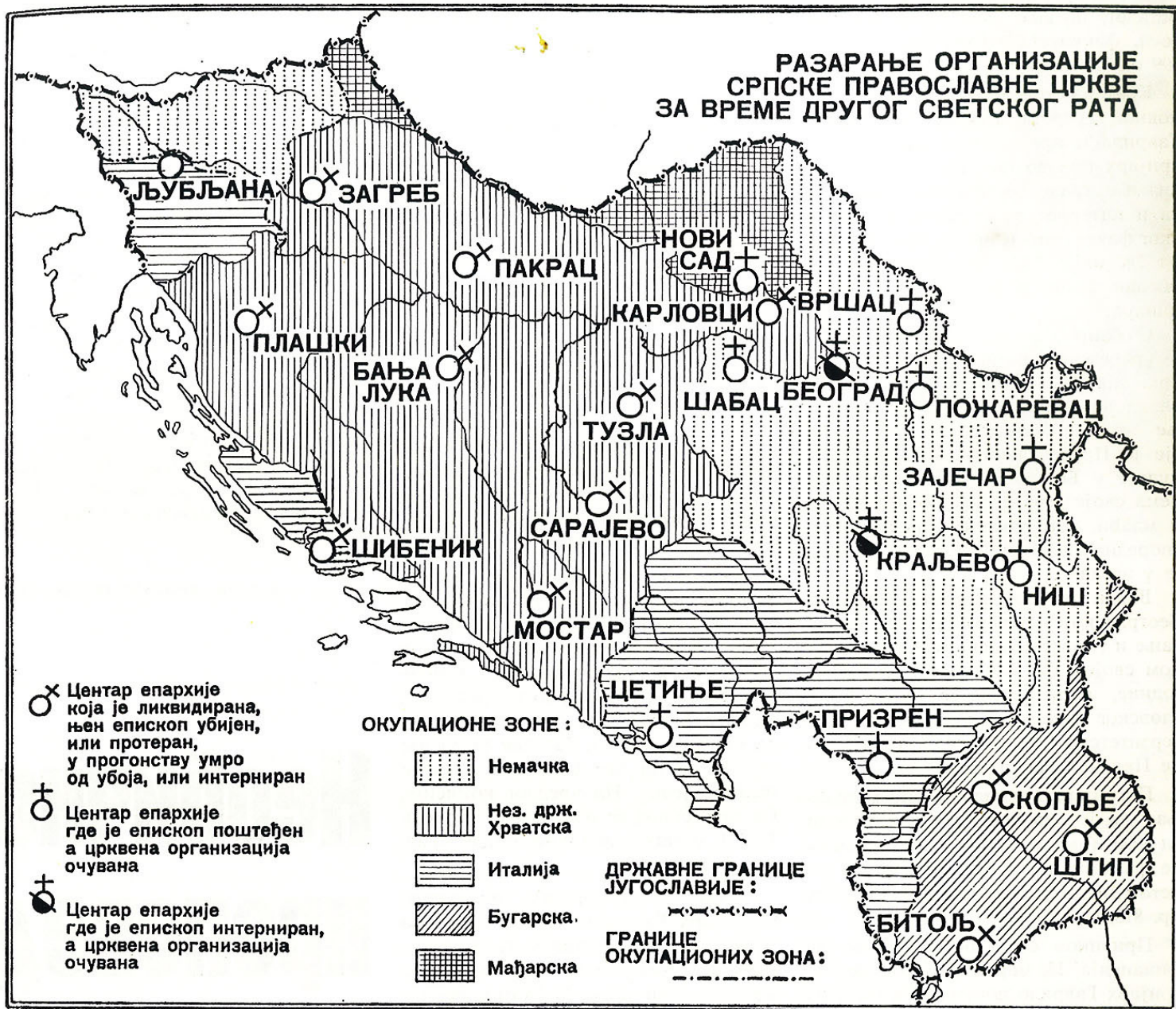
Угаснуше звезде! Небескога мира
Достаде се душа духовног пастира,
А с торња високог са срушена храма
Велика су звона зазвонила сама.

И. М.

Унакажени леш бањалучког епископа-
мученика Платона Јовановића

(Прештампано из календара ЦРКВА за 1948. — Београд)

Патријарх Гаврило и Богословски факултет

Богословски факултет је основан 6. септембра 1920. године и све до 1. јула 1952. године био је у саставу Београдског универзитета. На издвајању Богословског факултета из састава Универзитета радило се већ крајем 1946. године, али је интервенцијом патријарха Гаврила, великог и освеченог пријатеља Факултета, то одложено.

У току шездесет година свога постојања, Богословски факултет се се-

лио пет пута и до одговарајуће зграде није дошао ни до данас.

Између два рата Факултет је на Косанчићевом венцу, у кући блаженопочившег епископа нишког Никанора, имао скроман интернат. Међутим „Српска православна црква одавно је осећала насущну потребу за подизањем једног модерног интерната, где би се правилно духовно васпитавали они који се спремају за најделикатнију службу у Цркви („Црква“, календар Српске православне патријаршије, Сремски Карловци 1940, 109).

Убрзо после свога ступања на патријарашки престо, патријарх Гаврило је покренуо питање подизања новог интерната за студенте Богословског факултета. Градско поглаварство у Београду, под бр. 1669 из 1939. године, одобрило је, да се на углу Буле-

вара адмирала Пико-а и Северног булевара уступи 4119,80 м² земљишта за зидање интерната, по цени од 60 динара по једном квадратном метру. Планове за интернат су израдили Александар Дерко, проф. универзитета, и Петар Анагности, асистент универзитета, а зидање је поверено инж. Александру Јуришићу по цени од 3,599.909.83 динара.

Нови интернат је добио велику трпезарију са капелом, модерну кухињу, амбуланту, две сале и могао је да прими 20 студената. Међутим, услед ратних прилика, студенти се никада нису уселили у ову зграду. Данас се у њој налази Богословија Светога Саве.

У исто време патријарх Гаврило је интензивно радио на решавању питања зграде Богословског факултета. Седмог маја 1938. године патријарх Гаврило је посетио председника вла-

де и том приликом покренуо, између осталог, питање „зиданја зграде Богосл. факултета“ (Син. бр. 2582/зап. 699 од 11. маја 1938.).

Крајем истог месеца долази до новог сусрета између патријарха Гаврила и председника владе и Патријарх поново покреће „питање подизања зграде Богословског факултета и интернат за студенте Богословског факултета“ (Син. бр. 2845/зап. 827 од 24. маја 1938). Том приликом је обећан аванс у висини од 3,000.000 динара.

С обзиром да ништа конкретно није урађено, патријарх Гаврило са Св. арх. синодом одлучује да се умоли влада да осигура кредит за подизање зграде Богословског факултета „је је Православни богословски факултет у Београду једини који још нема своје зграде, док су остали, па и млади, исте добили а неки чак и споредне институције и друге просторије у згради“.

Влада је овај предмет уступила Београдском универзитету на решавање и универзитетска власт је, одлуком својом бр. 7436 од 23. јуна 1938. године, „одредила да се зграда Богословског факултета подигне на универзитетском земљишту, до нове зграде Правног факултета“.

Патријарх Гаврило је био мишљења, „да је одређен плац у величини од 3000 м² мали, те је умолио надлежне факторе да се по исту цену и на истом месту уступи још 500 м²“ (Син. бр. 818/зап. 340.).

Приликом своје посете министру финансија, 13. марта 1939. године, патријарх Гаврило покушава и њега да заинтересује за зграду Богословског

факултета, међутим, и ова и идућа година је прошла а са мртве тачке се није пошло.

На једној од првих седница Св. арх. синода, почетком 1941. године, патријарх Гаврило са забринутошћу саопштава „да је у своје време општина града Београда одредила плац за градњу Богословског факултета на општинском земљишту, у близини Правног факултета, па да има извесних извештаја, као да би се под разним утицајима ова одлука општине града Београда имала изменити чиме би уопште било доведено у питање подизање зграде за Богословски факултет“ (Син. бр. 444/зап. 11. од 22. јануара 1941.).

У име патријарха Гаврила и Св. арх. синода код председника општине града Београда посредовао је по овом питању епископ нишки Јован, члан Св. арх. синода.

Општина града је, после ове интервенције, понудила два плаца за зграду Богословског факултета, а Св. арх. синод је образовао комисију у коју су ушли: епископи тимочки Емилијан и нишки Јован, као и протојереј Никола Алагић, в. д. главног секретара Св. арх. синода. Задатак комисије је био да од две понуђене парцеле изабере једну. На предлог комисије, Св. арх. синод се одлучио за парцелу 1983/1 „одмах испод нове зграде Правног факултета“.

Убрзо је Југославија окупирана, патријарх Гаврило заточен и његова жеља, да реши питање зграде Богословског факултета, није испуњена ни онда, а ни данас. Међутим, име патријарха Гаврила, доброг домаћина

у дому светог Саве, забележено је златним словима не само у аналима Богословског факултета, већ и у истој ријечи намучене Српске православне цркве, чији је углед и достојанство штитио и бранио у свакој прилици. Зато је пок. протојереј др Лазар Мирковић, декан Богословског факултета и могао, приликом упокојења патријарха Гаврила, рећи:

„Патријарх Гаврило је био велики и осведочени пријатељ Православног Богословског факултета, тј. студената и наставника Богословског факултета, и у свакој прилици и неприлици помагао је ову школу као установу која ради за Српску православну цркву, помагао је студенте морално и материјално, јер је сам добри пастир желео да Српска православна црква има добре и спремне пастире“. (Гласник Српске православне цркве, Београд 1950, 71).

С а в а, епископ шумадијски

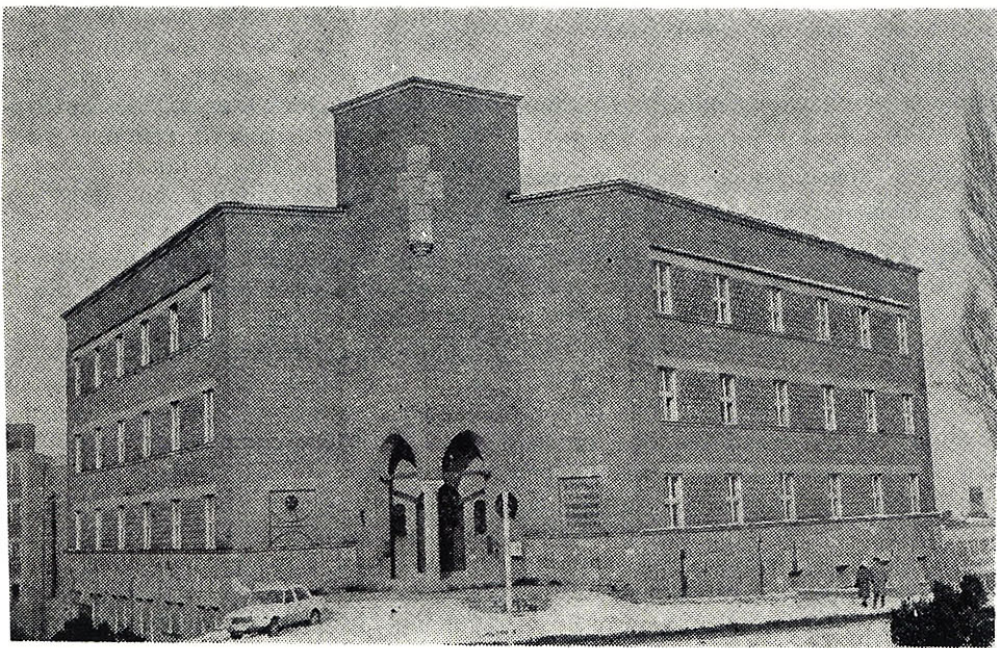
Необична проповед

За данашњу проповед изабрао сам ретку тему, какву раније никада нисте чули. Данашња проповед, истини за вољу, и није за вас. Данас ћу проповедати само црквеним столовима.

Драги моји столови! Ви сте тако дуго времена у цркви, а нико вам до данас није одржао ниједну проповед. Заиста је већ крајње време да ову беседу посветим вама. Немојте се узнемиравати што ће ову беседу са напрегнутом пажњом слушати такође и народ. Ви, драги столови, знате да ја данас искључиво вама проповедам.

Ја морам, пре свега, из дубине свога срца да вас похвалим. Пада ли киша или сија сунце, ви сте увек овде! Вама никада није хладно или претопло. Ви нисте никада изостали са недељне и празничне службе. То је, заиста, нешто велико и необично. Ви тачно знате какве су ваше дужности у цркви. Зато вас ја могу само похвалити из дубине срца.

Зграда студентског интерната Богословског факултета у Београду — данас Богословија Светог Саве

Духовни концерт с проповеђу на Цвети 1981. у Варварину — проповеда о. Драгослав Степковић

Ви нисте никада нарушили божанствену литургију касним долажењем, шетањем по цркви за време изношења Еванђеља и других најсветијих момената, и тако никада нисте дали лош пример. Ви сте тако мирни и никада се од вас не чује досадно искашљавање баш у најсветијем тренутку — приликом претварања Светих дарова. Ви немате обичај да се окрећете по цркви, да би сте видели друге. Ви никада не говорите, нити дремате за време проповеди. То је врло лепо од вас.

Ви носите у себи врло снажан осећај дужности. Ви сте непоколебљиви стубови наше парохијске породице. За вас је све и сва стара, верна реч Божија и ви имате у себи нешто од Цркве, која је стара две хиљаде година, а то је православље, чврсто, неизменљиво и неизопачено. Ја бих могао, дакле, да вас похвалим за многе ствари.

Међутим, ја вам ипак морам нешто приговорити. Ви никада не савијате своја колена, са страхопоштовањем, пред Светињом над светињама, већ стојите усправно као боровина. Божанствена литургија вас није ни мало облагородила, јер сте дрво без живота. То се догодило јер не разумете божанствену литургију, а не чините ни напор да о њој размишљате. Разумљиво је онда, само по себи, што вам богослужења изгледају дуга. Проповеди се одбијају од вас, јер ви немате уши да их чујете, а ни антене да их примате. По-

штено би било да једном размислите колико сте проповеди чули и колико сте од свега тога запамтили и примили.

Ви сте, заиста, мртви. Ви се на јавним богослужењима не молите Богу, нити певате. Ја често пажљиво слушавам, али ваш глас никада не чујем! Ви сте дрво без живота, срце без откуцаја и звоно без звука.

Да, ви сте, столови мртви. Још увек стојите на истом месту. Никада се не мичете и не правите буку. Ви, грешници од дрвета, ни за један сантиметар се никада не приближавате исповедаоници и никада се не причешћујете. Ви сте мртви, а замишљате у себи да сте живи.

Ви за издржавање цркве ништа не дајете. Када се кроз цркву проноси тас, ви не стављате ни једну пару, док, у исто време, „добри“ хришћани „жртвују“ по једну пару, тако да црквена општина, на крају месеца, не зна како да исплати своје месечне рачуне. Додуше, има и људи који на тас стављају новац који није у оптицају или дугме, јер је за цркву све добро и сасвим довољно.

Не, драги моји столови, ви нисте никада били тако лоши и безочни — иако нисте никада давали свој допринос цркви. Ја вам нећу ништа говорити о новчаној помоћи цркви, иако се љубав према цркви одражава, такође, и у прилозима цркви. То није чудо, драги моји столови, што ви нисте баш много склони апостолској ревности. Будите срећни што сте ви једини у цркви и што

имате Христа. Међутим, нико Га од вас не проповеда браћи и сестрама који су Га изгубили или Га одбацују. Вама је добро у цркви као мишу у швајцарском сиру. Он се такође осећа комотно и са много сажаљења извирује из шупљине сира на јадни свет, који сам себе баца у загрљај ђавола. То вас уопште не узнемирава, јер ви имате све оно што вам је потребно. Имате просвећење вере и врло често слушате Еванђеље. Међутим, светлост се мора распростирати кроз простор у свим правцима, и то брзином од 300.000 километара у једној секунди иначе, то није светлост. Исто тако и Еванђеље мора да се преноси даље — иначе, то није добра вест. Ви сте мртви — збиља мртви — и живот ће вас једном проклињати.

Сада је моја проповед завршена. Исправљајте сами себе, драги моји столови, и немојте мислити да су људи данас тако добри и да слушају као никада раније. Сви људи знају добро да ова проповед није била за њих. Можда ће, међутим, погледати унутра, у себе и, имајући вас за пример, научити нешто!

А сада, природно, морамо се извињити вама, драга браћо и сестре, који седите у столовима, што данас нисам проповедао вама, али мислим да једном у години можете бити и без проповеди.

„Ко има уши нека слуша“ (Матеј 13:9).

МАЛИ КАТИХИЗИС

„Јован је његово име“

„У време јудејског краља Ирода беше свештеник по имену Захарија, од Авијине чреде, и његова жена од Аронових кћери по имену Јелисавета. Обоје беху праведни пред Богом живећи без мане по свим заповестима и наредбама Господњим. Дете нису имали, јер је Јелисавета била нероткиња, а обоје забоше у године“ (Лк. 1:5—7). Једном приликом када је на Захарију дошао ред да уђе у храм и да кади, јави му се анђео, док је кадио, и рече: „Не плаши се Захарија, јер је услишена твоја молитва и твоја жена Јелисавета родиће ти сина, а ти треба да му наденеш име Јован* (Лк. 1:13). Захарији беху чудне те речи, јер и он и жена беху већ стари, те запита како је то могуће. Анђео му тада рече да ће онемети све док се дете не роди, и то ће бити знак, а уједно и зато што је посумњао. Присутни у храму се зачудише зашто се Захарија тако дуго задржао у кадином жртвенику, а када је назад изишао и почео да маше главом и да им даје неке знакове,

ДРАГИ НАШИ МЛАДИ ЧИТАОЦИ!

Верујемо да са нестрпљењем очекујете крај школске године и поче-так заслуженог одмора. Сада се разилазите до јесени. Распуст ћете провести или на мору, или у брдима, или крај река и језера, или код куће, тек — биће вам лепо, јер сте на распусту. Но без обзира, да ли некуда идете, или остајете код својих кућа, немојте се баш толико заиграти и забавити, па да не одете који пут у цркву. Ако некуда путујете обавезно посетите храмове који се тамо налазе, јер поред прилике за духовно освежење у Господњем храму, видећете трагове вере и наде наших предака.

Сада ћете бар имати времена, па узмите неку побожну књигу и прочитајте. Сазнаћете нешто више о својој вери.

Срдечно вас подздрављајући желимо вам да школски распуст проведете баш онако како сте то сами замислили.

они схватише да је онемео и да се нешто чудно догодило.

У време када је Јелисавета већ била трудна дође јој у посету њена рођака Дјева Марија која остаде неко време код ње.

Кад се навршило одређено време Јелисавета роди сина. У осми дан добоше рођаци и пријатељи да присуствују обрезану и дадоше детету име Захарија. На то Јелисавета рече: „Не, него ће се звати Јован“ (Лк. 1:60). Присутни се зачудише јер се нико у родбини није тако звао. Тада затражише од Захарије да он каже име. Узевши једну плочицу Захарије написа (јер још беше нем): „Јован је његово име“ (Лк. 1:63). Кад то написа врати му се моћ говора. Све присутне обузе страх и питаху се: „Шта ће то бити од овога детета?“ (Лк. 1:66)

Захарија тада изговори дивну захвалност Богу и уједно прорече: „А ти дете, зваћеш се пророк Свевишњег, јер ћеш ићи пред Господом да припремиш Његове путеве“ (Лк. 1:76).

Ове речи се и испунише на св. Јовану кога називамо претечом и крститељем Господњим, јер је најавио Спаситељев долазак и Његову проповед, а доцније га и крстио на реци Јордану.

Сам Господ Христос је рекао о своме претечи и крститељу: То је онај за кога је писано: „Где шаљем свога весника пред лице Твоје, који ће припремити Твој пут пред Тобом“. Кажем вам, међу рођенима од жена нико није већи од Јована, а најмањи у царству Божијем већи је од њега (Лк. 7:27—28).

*) Јован — јеврејско име (Johanan) значи „Бог је милостив“ или (Jehohana) „Богу мио“.

Бака није лагала !

Имам једног рођака на селу који баш сада завршава први разред основне школе. Био сам слободан неколико дана после Духова, па сам свратио у село да обиђем родбину. Био сам и са њим. Тада ми је испричао нешто врло интересно, нешто што ми ноћима није дало сна, што ме терало на размишљање и свакојака питања.

Мој рођак је „савремени“ малишан. Телевизијске рекламе зна скоро напамет, зна да „Бјело дугме“ није тек обично дугме, зна какве је оцене у школи имао Борбе Балашевић, а о томе да роде не доносе бебе зна већ „одавно“. Тај низ одлика савремености још није исцрпљен, јер оно „главно“ недостаје, наиме, мој мали рођак не иде у цркву, не зна за Божић и обичаје, а о Ускрсу ипак нешто зна, јер је видео на улици љуске од шарених јаја, па му је мама ипак морала рећи зашто су та јаја била шарена. Дакле, малишан је од малих ногу „раскрстио са предрасудама“. Али... Да, свако од нас има то своје али које стварима даје други ток.

Мој рођак је још од оних малих срећника који је растао уз своју баку (која му је у ствари била прабака) и која се трудила да усади у њега макар мало вере и љубави „према добром Богу“, и тиме подгреје оно семе вере са којим се сви рабамо.

Родитељи, наравно, за ту страну васпитања нису знали. Још док је био у колеџи бака га је свако вече и јутро прекрстила, а кад је мало порастао научила га је да то и сам чини. Није смела са њим у цркву (ради мира у кући), али је често одлазила на гробље па је и њега водила са собом и тамо му на дедином гробу причала о деди (кога није запамтио), о крсту што је на гробу, о капелици на гробљу итд. Мало по мало и мој рођак је почео да схвата да се ту ради о некој дивној тајни — то што бака и он знају, јер се у кући о томе није говорило. Научио је поред баке и молитву „Оче наш“.

Прошлог лета бака је умрла, а мој рођак је остао сам са својом тајном. Дошло је већ и време да пође у школу, а школа је баш поред цркве, тако да је сваки дан идући у школу пролазио поред цркве. Често је хтео да макар завири у цркву и да види шта то све тамо има, али како то да учини када је школа тако близу...

Ове године на Духове пошао је у школско двориште да игра фудбал, и када се већ онако уморан и ознојан враћао, застаде пред портom и виде да народ у цркви клечи на трави. Зачудио се: зар и у цркви расте трава? Пришао је оближњој чесми да се мало умије, чучнуо испод млаза воде и гледао у правцу цркве. Прво је помислио да се то људи играју у трави, а кад је мало пажљивије погледао, видео је да праве венце од траве и да певају. Полако се спустио на колена, и као да није осећао млаз воде по врату. Рука му се спусти на земљу и откине коју влат траве, па онда још коју, и још коју, све док и сам није почео да прави венац од траве. Неспретно је преплитао траву међу прстима и сећао се своје баке која лежи тамо на сеоском гробљу под хумком коју је прекрила трава. Од једном устаде и трком пође ка гробљу. Стигавши на бакин гроб почупа прво траву, а онда свој неспретно исплетени венчић стави на крст. Тужно се наслонио на крст и говорио у себи: „Бако, како иде после — хлеб наш насупни —? заборавио сам, бако, бако!“ А ветар је њихао венчић на надгробном крсту његове баке.

**Основ наше вере
у Исуса Христа
као јединог
Спаситеља
није у неким
измишљотинама
него у сведочењу
очевитаца!**

(Према II Петр. 1:16.)

Све ми је то мој мали рођак сам поверио, а онда ми још поверљивим тоном рече: „Знаш, и мама и тата и учитељица и сви кажу да Бога нема. Али зар је бака могла мене да лаже? Не знам, само увек када прођем поред цркве сетим се баке, па се окренем око себе да ме случајно ко не види, и на брзину се прекрстим и кажем: Бого, немој се љутити на мене. Ја сам још мали и не смем сам код Тебе у цркву, јер говоре да то добра деца не раде (!?), а и кажу да Те нема, али се грдно варају, јер знам, знам, знам ја да Те има, није мене бака лагала!“

Мој рођак сада зна да чита, па сам му написао „Оче наш“, да не заборави оно што га је његова бака научила, јер **БАКА НИЈЕ ЛАГАЛА!**

Немања

„Видовдан је дан када побожно стојимо с кандилима и свећама, и чинимо молитвени спомен свим нашим прецима који се, од Косова до данас, крстише крвљу и положише своје животе „за Крст часни и слободу златну“.

Лав — мотив са хаљине кнеза Лазара, од које се остатак чува у Музеју Српске Цркве у Београду.

НОВА КЊИГА у издању „Каленића“

Ускоро у издању „Каленића“ — издавачке установе шумадијске епархије СПЦ, излази из штампе књига

РАЗМАТРАЊЕ БОЖАНСТВЕНЕ ЛИТУРГИЈЕ

дело славног руског писца Н. В. Гогоља, а у преводу проф. др Емилијана Чарнића.

„Описујући живот првих хришћана, свети апостол и еванђелист Лука, први историчар младе Христове цркве, каже да су они били 'истрајни у апостолској науци и заједници, у ломљењу хлеба и у молитвама' (Дела апостолска 2:24). Под „ломљењем хлеба“ подразумева се евхаристија — литургија (Видети: Д. ап. 20:7, I Кор. 10:16 и 11:14).

Служећи литургију, свештеник, по речима св. Амвросија Миланског, „приноси Господу људске жалости — уздицаје заробљених, страдања убогих, потребе путника, тугу немоћних, немоћи старих, плач младенаца, завете девојака, молитве удовица и скрушеност сиромашних“.

За велики број православних верника у свету, богослужење је и данас „живот и животна философија пра-

вославља" и они не могу да замисле свој живот без божанствене литургије и свих богослужења која је окружавају.

А Црква тражи од својих верника не само да се упознају са садржином ове „разумне службе“, него и да активн учествују у њој, што се види и из древних литургијских текстова, који су и данас у употреби.

Многи православни писци тумачили су литургију, како би је верници што лакше схватили, али нико, чини се, у овим подухватима није толико успео као славни руски писац Николај Васиљевич Гогољ (1809 — 1852). Преводећи Гогољево дело „Разматрање божанствене литургије“, 1902. године на немачки језик, заслужни радник на пољу литургике протојереј Алексеј Маљцев је ово дело с пуним правом назвао „прелепим“.

Ускоро ће пред нама, ако Бог да, бити нови српски превод Гогољевог „Разматрања божанствене литургије“ — превод протођакон др Емилијана Чарнића, проф. емерит. Богословског факултета (први превод се појавио у Срем. Карловцима 1909. године). Надамо се да ће и ово Гогољево дело допринети да наши верници живе евхаристијски, а то значи да се што чешће причешћују, јер на свакој литургији „Цар царева и Господ господара долази да буде заклан и да даде Себе за храну вернима“. Ако се те наше наде испуне, то ће бити највећа награда како за преводиоца, исто тако и за издавача ове драге књиге, као и за све оне који су се око ње потрудили“ (Из предговора епископа Саве).

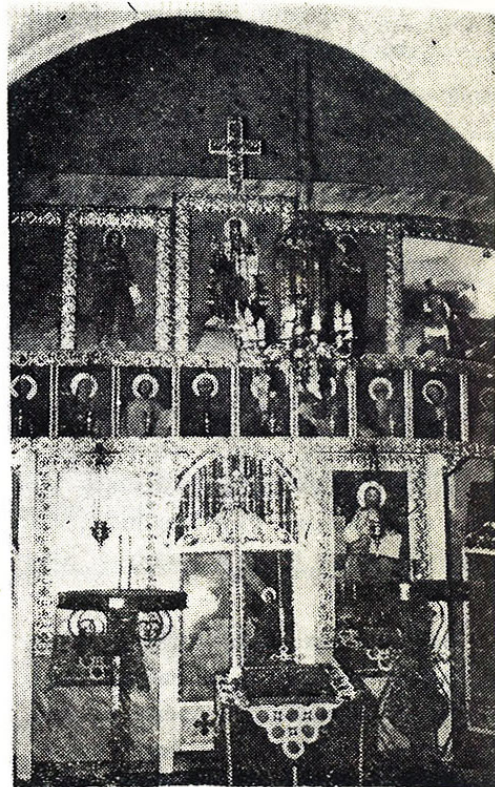
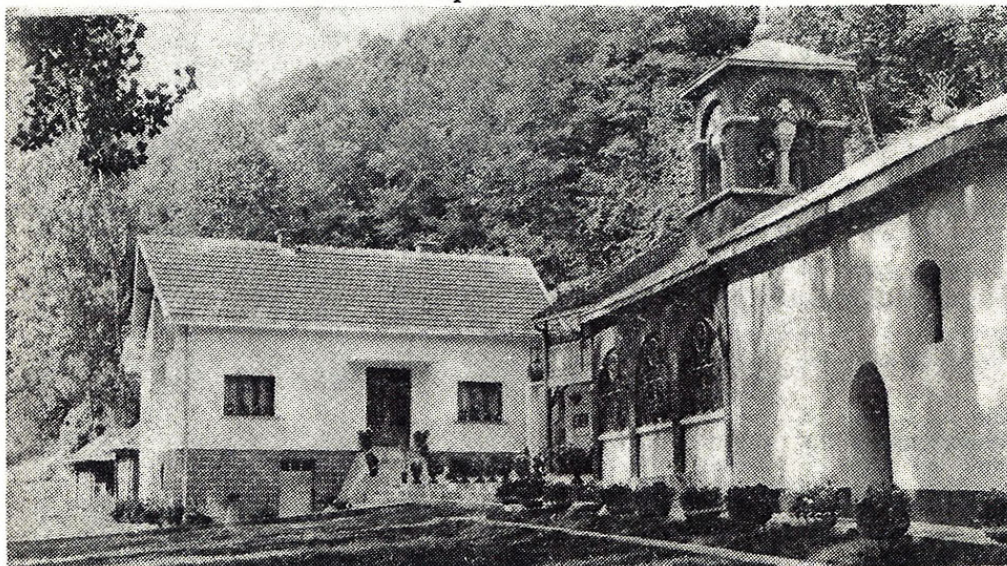
„Велико је дејство божанствене литургије“, вели у поговору сâм Го-

гољ. „Ако онај који се моли, побожно и усрдно прати сваку радњу, његову душу обузима узвишено расположење — Христове заповести су за њега испуњене, Христов јарам је благ и бреме лако. Пошто је присуствовао божанској трпези љубави, он на све људе гледа као на браћу, у души настаје осећање љубављу одуховљеног општења са људима — и он постаје и нехотице милостивији, срце му је више него икада расположено да помогне, благодарно прима и најмање дарове и моли се за свога добротвора... Сви који су па жљиво пратили божанствену литургију излазе кроткији, љубазнији у опхођењу са људима, дружељубивији, тиши у својим поступцима... Божанствена литургија неосетно изграђује и формира човека... она га подсећа на свету, небеску љубав према брату — другом човеку. Зато треба што чешће, са страхом, вером и љубављу присуствовати свештеној трпези љубави“.

Неизмеран може бити утицај божанствене литургије, ако човек постави себи као правило, да оно што је чуо, и спроведе у живот. Она све подједнако учи, једним истим језиком говори свима: све учи љубави, која повезује цело друштво — она је тајанствени покретач, који складно креће целокупан живот“, каже Гогољ.

Књига је практичног формата 12 × 20 см, има 112 страница и око 60 фотоса, који илуструју поједине тренутке литургије, и тако их сваком вернику чине блиским и разумљивим. Ово је књизи дало и посебан значај.

Манастир Ралетинац био је пуст све до 1947. г. када га је обновио игуман о. Гаврило. Освећење коначно обновљеног манастира извршено је 1970. г. — Поглед на јужну страну цркве; види се дозидана припрата, звоник и новоизграђени конак.

Наши манастири

Ралетинац

(Село Вел. Пчелице, општина Рековац, Левач — предео између Гледићких планина, Црнога врха, Јухора и Западне Мораве)

На путу за Рековац, (око 25 км. југоисточно од Крагујевца крај Ралетиначког потока, налази се мала једнобродна црквица, засведена благо преломљеним сводом, грађеним од летава, па омалтерисаним. Апсида (полукружни зид олтара) је без испада и континуално изведена из бочних зидова. Манастир је добро сачуван. Зидови су споља омалтерисани. Живописа нема.

Милићевић помиње рушевине манастира Ралетинца у Кнежевини Србији и вели да је ту била испосница манастира Денковца, а Каниц тврди да су још пре издавања „Кнежевине Србије“ нестале рушевине и да је од тог материјала неки Јован Ракић саградио цркву Св. Петке.

Тако стоји у књизи „Археолошки споменици и налазишта у Србији“. То би било све што се тиче писаних историјских података.

Иначе, у народу постоји предање да првобитни манастир потиче из оних дана када и Љубостиња. Попут кнегиње Милице и три девојке Рала (или Ралетинка), Дена и Сара, из среза левачког, сазидале су три цркве на

Унутрашњост
цркве Св. апосто-
ла Петра и Павла
манастира Рале-
тинца.

Свети Петропав-
ловски манастир
Ралетинац — по-
глед на цркву са
југозапада.

територији села Велике Пчелице. По њиховим именима и ове светиње до-
бише имена: Ралетинац, Денковац и
Саринац. (Име Рала долази од Рад-
мила, Дена од Десанка, док је Сара
библијско име).

Ове светиње су, као и многе дру-
ге, више пута рушене и обнављане.
За Ралетинац се зна да га је обновио
неки Јован Ракић из В. Пчелица, око
1870. године. Своју потпуну обнову
манастир је доживео у послератним
годинама када је дозидана нова при-
права (претпростор храма) са нис-
ким звоником и подигнут нов конак.

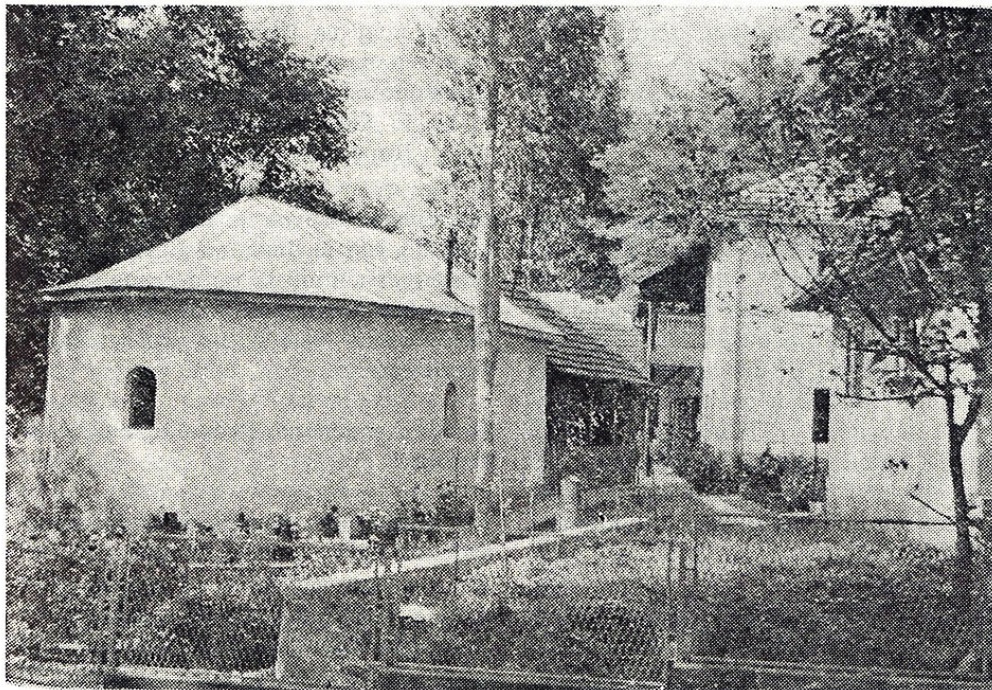
Историја манастира Денковца и
и Саринца је још тежа. Данас је Ден-

ковац у обнови, а Саринац је у ру-
шевинама.

Манастир Ралетинац је као свети-
ња врло поштован од верујућег на-
рода ближе и даље околине. Уз јуж-
ни зид, у унутрашњости цркве, на-
лази се један гроб — по предању гроб
девојке Рале (Ралетинке), а над њим,
на западном зиду, је малена слика
грију сестара у народној ношњи. На-
род долази у ову светињу да тражи
лека и утехе у разним душевним и
телесним немоћима.

Данашња црква је посвећена св.
апостолима Петру и Павлу, па се мно-
штво народа искупи сваке године око
ове светиње о Петровдану, 12. јула.

Ралетинац — поглед на цркву са североистока

Из летописа Шумадијске епархије

Прослава Недеље православља у Крагујевцу

Недеља православља и ове године је
свечано прослављена у крагујевач-
ким црквама. Како тога дана, исто
тако и претходних, велики број вер-
ника је приступио Светој тајни при-
чешћа и снажно посведочио своју ве-
ру у Господа и припадност „Цркви
Божијој, коју је стекао својом крв-
љу” (Д.а. 20 : 28).

У Саборној цркви је у препуном
храму служена архијерејска Литур-
гија на којој је Ђакон Бранислав Је-
ремић рукоположен у чин свештени-
ка, а Видан Томанић, свршени бого-
слов, у чин Ђакона. На Литургији је
певао хор Хришћанске заједнице из
Крагујевца, а проповедао је свеште-
ник Слободан Пантић.

Истог дана после подне је Све-
штенички хор шумадијске епархије
приредио Духовни концерт у Сабор-
ној цркви. На програму су биле ком-
позиције Корнелија Станковића, Сте-
вана Стојановића Мокрањца, Свето-
лика Пашћана, Дубенског и других.

Композицијом „На рјекама вавилон-
ских” обележена је 125-годишњица
рођења Стевана Стојановића Мо-
крањца, великог српског композито-
ра.

При крају Духовног концерта, ван-
редно успелу проповед одржао је
протојереј Младомир Тодоровић, рек-
тор Карловачке богословије.

Свештеничка исповест у Јунковцу

Свештенство колубарско-посавског
намесништва приступило је ове годи-
не Светој тајни исповести у Јунковцу
18. марта. Пребосвећену литургију је

служио епископ Сава, уз саслужење двојице свештеника и једног Ђакона; он се на крају Литургије и обратио присутним верницима, позивајући их на интензивнији богослужбени живот и активнији рад у својој парохијској цркви.

Духовни концерт у Сопоту

На Младенце, 22. марта, је Сопот доживео ретку свечаност. Недавно споља обновљени Сопотски храм био је испуњен до последњег места четрдесеторицом свештеника и народом. Свештенички хор Шумадије, којим је дириговао г. Бошко Кирћански, приредио је Духовни концерт. Проповедао је епископ Сава, позвавши верујући народ да издржи у свом молитвеном подвигу и ходу за Христом Господом, Који је наш једини „Пут и Истина и Живот“ (Јован 14 : 6).

Посета Епископа шумадијског Потпредседнику Скупштине СРС

Првог априла ове године епископ шумадијски Сава посетио је г. Бранка Пешића, потпредседника Скупштине СР Србије, и са њим водио разговор по питању враћања конака манастира Каленића, који ни до данас није у поседу манастира, иако монахиње Каленића живе под врло тешким условима. Дато је обећање да ће овај проблем бити позитивно решен; на тај начин било би решено и питање обнове манастирске ризнице, архиве и библиотеке.

Освећење темеља парохијског дома у Конатицама

Тринаестог априла о.г. епископ Сава је, са више свештеника, узео учешћа у освећењу темеља новог парохијског дома који подиже црквена општина у Конатицама. Свештенику, одборницима и присутном народу Владика је зажелио да Господ бдије не само над грађењем ове црквене куће, већ и убудуће, јер ће се из ње руководити верским животом народа конатичких парохија.

Владика Сава у Обрежу

Неколико километара од центра села Обрежа налази се мања капела посвећена св. и праведном Лазару, око које се на дан њене славе окупио народ у великом броју. Преосвећени је желео да тога дана служи Литургију у овој капели. Међутим, лошијег времена овог пролећа ваљда није било, јер је цео дан падао снег са кишом. Да би дошао до капеле Владика је

ишао аутомобилом, кочијом и пешке по прилично великом блату. Испред капеле Владика је, по највећој киши, сачекало близу хиљаду душа. С обзиром да је капела мала, а народа много, Владика се обукао у капели, а Литургију је служио под шатором, који ипак није био довољан, јер се велики број народа налазио и даље на киши. У току литургије, Владика је похвалио снажну веру Темнићана и истакавши да је народ Темнића најцрквенији у шумадијској епархији. При крају Литургије причестило се више стотина присутних верника.

У Варварину

После Крагујевца, Сопота и Младенца, Хор епархије шумадијске „Св. Сава“ из Крагујевца, приредио је Духовни концерт у Варварину.

Концерт је био заказан за Цвети у 17 часова. Верници Варварина и околине показали су, заиста, велико интересовање за духовни концерт; и време је такође било наклоњено. Нешто пре 17 часова народ, свештенство и хор дочекали су Епископа на улазу у црквену порту.

Црква у Варварину могла је тога дана да прими само једну трећину присутног побожног народа. Захваљујући варваринским паросима, који су се постарали за озвучење, могли су да прате духовни програм и они који су стајали испред цркве. Изведене су биле дивне композиције православних уметника светског гласа. Цео програм је одабрао и увежбао диригент хора проф. Бошко Кирћански.

Проповедао је прототнамесник Драгослав Степковић, парох крагујевачки, који је изложио значај приpremних седмица Ускршењег поста као и осталих седмица, припрема за сусрет са Господом кроз Св. тајну причешћа, значај празника Цвети, Страсне седмице и Ускрса, на коме се темељи и наша вера.

По завршеном духовном програму домаћини су приредили трпезу хришћанске љубави за многобројне званице. У току вечере старешина цркве, свештеник Томислав Миловановић, поздравио је преосвећеног владика Саву, захвалио му на доласку, благодаривши такође и свима гостима.

На здравицу о. Томислава одговорио је епископ Сава, похваливши веру народа Темнића, њихову оданост Цркви, што све даје свима храбрости да иду оним путем који води у вечни живот.

Око 19,30 часова Владика је, уз звуке звона, срдечно испраћен од свих, кренуо за Крагујевац, носећи

најлепше утиске са духовног славља у Варварину.

Велики петак у Крагујевцу

У добро посећеној Саборној цркви, епископ Сава је служио вечерње са са изношењем плаштанице, уз учешће четворице свештеника и једног Ђакона. Проповедао је протојереј Драгомир Крстић.

У седам часова увече Владика је служио јутрење Велике суботе — Статије у препуној Старој крагујевачкој цркви, уз сарадњу осам свештеника и два Ђакона.

Одмах после завршеног јутрења прешло се у Саборну цркву, где је у девет часова Владика служио јутрење са свештеницима Саборне и Старе цркве. После прочитаног Еванђеља Владика је проповедао на тему: „Немој плакати за мношвом, Мајко...“

Славље Ускрса у Крагујевцу

Васкрсно јутрење у Крагујевачкој саборној цркви служи се у поноћ. Већ пре почетка јутрења црква је била испуњена верницима. Јутрење је служио Епископ шумадијски са седам свештеника и једним Ђаконом, а певао је хор Хришћанске заједнице. У току јутрења Владика је проповедао многобројним верницима, од којих се многи виде у храму само о Ускрсу.

Тога дана је Владика служио у Саборној цркви, а други дан Ускрса у Старој цркви.

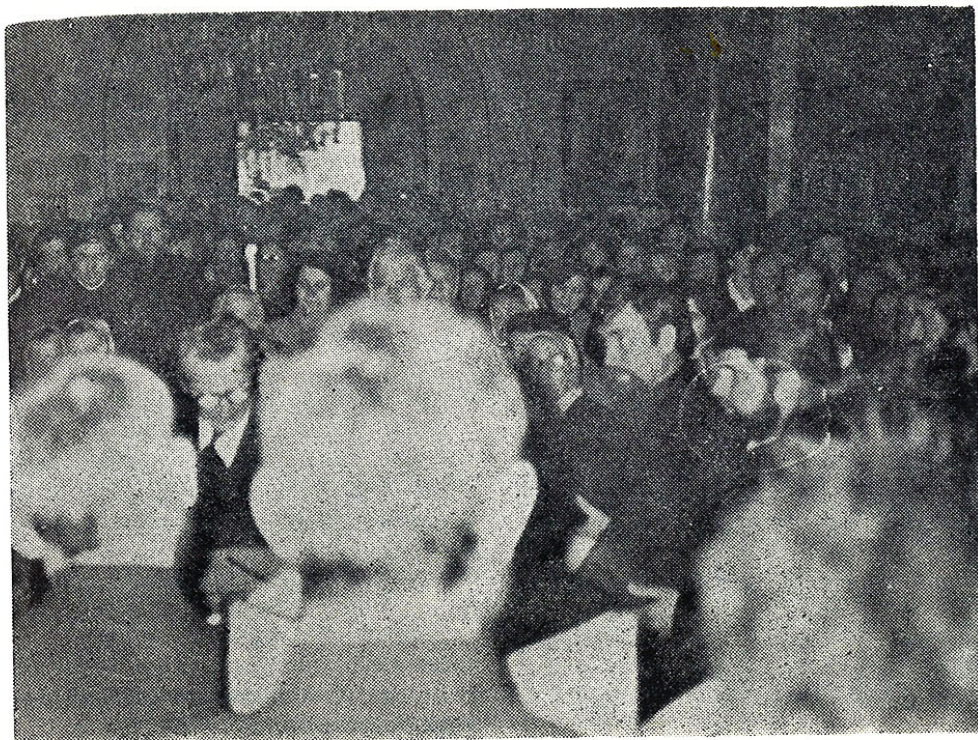
Верници загребачке епархије у посети Шумадији

Тридесетог априла ове године већа група верника из Загребачке епархије, на челу са Преосвећеним Епископом лепавинским г. Јованом, администратором Епархије загребачке, посетила је Опленач, манастире Грнчарицу, Дивостин, Драчу и Каленић.

На путу за манастир Дивостин, поклоничка група је посетила и Шумарице, где је Владика Јован одржао помен мученицима који су овде нашли вечни покој, међу којима су и седам свештеника и два крагујевачка вероучитеља.

Посета епископа Руске православне Цркве

На Бурђевдан увече епископа шумадијског Саву посетио је преосвећени Јов, епископ зарајски, са својом пратњом, у којој се налазио и протојереј Василије Тарасјев, старешина Руске цркве у Београду; епископ зарајски

Тренутак са Духовног концерта у препуном Сопотском храму, 22. марта 1981.

Јов, је тих дана боравио у Југославији. Епископ Сава, који је тога дана славио своју Крсну славу, задржао је госте на вечери.

Нубијски бискуп у Крагујевцу

Седмог маја ове године преузвишени бискуп нубијски Тамаш Јунг, администратор банатске апостолске администратуре из Зрењанина, у пратњи каноника др Тибора Геци-а, вратио је посету епископу шумадијском Сави, администратору банатске епархије. После ручка гости су учинили посету манастирима Грнчарици, Дивостину и Каленићу.

Манастир Грнчарица добио нов конак

У летопис манастира Грнчарице година 1980. ући ће, свакако, као година грађевинске делатности.

Наиме, у пролеће 1980. године, благословом Његовог Преосвештенства епископа шумадијског господина др Саве и вредним сестринством манастира Грнчарице, а на челу са мудром игуманијом Ефросинијом, започето је зидање новог конака. За непуну годину дана конак је завршен и на дан 17. маја о.г. извршено је његово освећење уз велико славље. Освећење је, после Св. литургије, извршио епископ Сава са служашчим свештеноством, уз учешће многобројног монаштва, побожног народа и осталих гостију.

Тога дана манастир Грнчарица је отворио широм своја врата за све госте, па је, по завршеном чину осве-

ћења, приређена и заједничка трпеза хришћанске љубави на којој је узело учешћа око 200 званица.

У току ручка преосвећени владика Сава је подигао здравицу. На првом месту, изнео је значај и улогу монаштва у Српској цркви, њихове велике подвиге и трудове, посебно у овом времену, око одржавања и обнове наших светиња. Затим је Владика поздравео све присутне госте, и то, на првом месту, вршиоца дужности амбасадора САД г. Бенсона и његову пратњу; затим потпредседника Епар-

Младеновац — народ у храму за време Духовног концерта одржаног у току Великог поста

хијског савета, директора Завода за заштиту споменика културе, лекаре из Смед. Паланке, који су лечили, у своје време, блаженопочившег епископа Валеријана, многе Крагујевчанине, који су свесрдно помагали изградњу конака и остале званице и госте.

Посебно треба истаћи да су на овом слављу узели учешћа, поред монахиња наших манастира и монахиње из других епархија.

Такође су у овом слављу узели учешћа и двојица свештеника из банатске епархије.

Међу званицама је било гостију и из Београда, Светозарева и др.

Захваливши се свима епископ Сава је, срдечно испраћен од свих уз звучке манастирских звона, кренуо за Бадњевац где је позван да изврши венчање сина тамошњег свештеника.

Напуштајући Грнчарицу, за нама је остао један објекат више, који ће сведочити о времену у којем су, сестре манастира Грнчарице и остали приложници, приносили Господу трудове своје плодотворне вере ради спасења своје душе.

Нека сваку уложену лепту, макар и малу, Господ прими за велику, а то су и молитвене жеље сестринства манастира Грнчарице.

Епископ Сава у Бадњевицу

Седамнаестог маја о.г. после свечаног ручка у манастиру Грнчарици, коме је претходила архијерејска Литургија и освећење новог манастирског ко-

Конатице — са освећења темеља новог парохијског дома, 13. априла 1981.

нака, епископ Сава је посетио храм у Бадњевцу и венчао Животу (сина протонамесника Милована Стевановића, пароха бадњевачког) и Душицу Стевановић. Црква је била испуњена народом, који је са великом пажњом пратио чин венчања на српском језику.

Слава манастира Драче

У близини Крагујевца се налази манастир Драча, који је на Дан св. Николе летњег прославио своју славу.

Архијерејску литургију је служио владика Сава са четворицом свештеника и двојицом ђакана. После завршеног опхода и сечења славског колача, Владика је пред црквом поздравио монахиње и присутан народ и позвао их да што чешће долазе овој светињи, у којој се даноноћно врше света богослужења и слави Бог и св. Никола, који је у великом поштовању у целом хришћанском свету, а нарочито у нашем народу.

Епископ лепавински Јован и верници из загребачке епархије на помену српским мученицима у Шумарицама, 30. априла 1981. Треперице су воштанице за време молитве, преливена је хумка црвеним као крв вином, а на крају речи песме „Вјечнаја памјат” са сузама и болом у срцу.

Канонска посета Селевцу

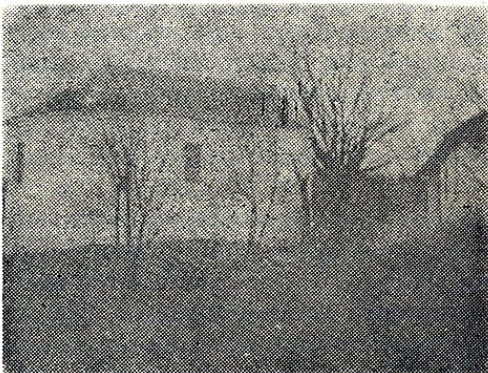
У недељу 24. маја ове године епископ Сава је учинио своју прву канонску посету Селевцу и у цркви брвнари одслужио Архијерејску литургију. На Литургији је певао Свештенички хор, који је тога дана прослављао и своју Славу.

Епископ Сава у Стрижиљу

Недалеко од Крагујевца, а на левој обали мале речице Саонице, налази се врло богато село Стрижило. Стрижило и Доње Комарице сачињавају доњокомаричку парохију. Парохијска црква налази се у Доњим Комарицама, а посвећена је Рођењу пресвете Богородице. Ту станује и месни парох у новом парохијском дому.

Поред ове парохијске цркве, у истом селу, постоји и друга филијална црква посвећена Преподобној матери Параскеви.

Ове године, у недељу 31. маја, Његово преосвештенство епископ шума-

Обреж — капелица Св. праведног Лазара

Руски владика, преосвећени Јов, епископ зарајски (на слици десно) посетио је епископа Саву на дан његове Крсне славе — Бурбевдан 1981.

дијски господин др Сава учинио је канонску визитацију овој парохији.

Леп сунчани дан, омогућио је да се парохијани мештани и из суседних места искупе, већ у раним јутарњим часовима, испред новоподигнутог храма, да дочекају свога Архијереја, са букетима цвећа и речима добродошлице. Новоподигнути храм није рађен по пројекту, па не припада неком одређеном стилу, али је доста велики и простран. Олтар је такође велики са олтарском апсидом (полу-

кружним простором) и два крозора. Има два улаза, са јужне и западне стране. Изнад западних врата, као саставни део храма налази се звоник са једним мањим звоном. Сами мештани села Стражила су самоиницијативно својим личним средствима и добровољним прилогом, а са малом помоћи са стране, подигли овај лепи храм скромних димензија.

Епископ је стигао тачно у заказано време. После облачења Архијереја, Његово преосвештенство је чином на

српском језику осветио новоподигнути храм, који је посвећен Вазнесењу Господњем. У наставку Владика је служио Свету литургију са свештенством, а за певницима су одговарале сестре манастира Грчарице и Драче са својим игуманијама. У току Литургије верницима се обратио преосвећени епископ Сава, Изразивши своју радост због новоподигнутог храма, истакао је обавезу да га чувају, као зеницу ока и да га улепшају; јер по храму и гробљу како их одржавају биће цењени; и оставио им је завет да и своју децу у њему крштавају, венчавају и причешћују, а своје умрле опојавају.

Пасле Свете литургије приступило се трпези хришћанске љубави, која је била приређена за све присутне, а којом приликом је у здравици Владика захвалио надлежном пароху о. Миленку Стикићу и мештанима на уложеном труду, нагласивши значај светог храма за њих и њихову децу, „јер ко цркви даје Богу позајмљује, а Господ ће то стоструко наградити, вама и деци вашој“, подвукао је у својој здравици епископ Сава.

Нешто после 14 часова, Владика је кренуо за своју резиденцију у Крагујевцу, испраћен од љубазних домаћина и носећи лепе утиске са ове посете.

М. Т.

Свечани чин
венчања
Животе
и Душице
Стевановић
у
Бадњевачкој
цркви
17. маја 1981.

Стара црква у Крагујевцу је и ове године на други дан Свете Тројице свечано прославила своју храмовну Славу. Архијерејску литургију је служио епископ Сава са већим бројем свештеника и четворицом ђакона, од којих је један, Станко Секулић, био рукоположен у чин свештеника.

Овогодишњу Славу је увећало својим прекрасним певањем Црквени хор из Сарајева, којим је дириговао протојереј Милорад Ајвазовић. После славског ручка певачи су учинили посету манастирима Грначарици и Дивостину.

Троносање цркве у Ђелијама — Петка

Трећи дан Духова епископ Сава је трносао обновљену цркву у Ђелијама. Литургија је тога дана служена пред црквом, јер је она била мала да прими под своје сводове окупљене вернике.

На крају своје проповеди, Владика је свештеника-домаћина Србољуба Недељковића одликовао достојанством протонамесника.

ПОМАГАЧИ „КАЛЕНИЋА“

Протојереј Никола Стојсављевић, 92, свештеник Душан Колунџија, 512,

Стеван Синђелић 1504, Десанка Булатовић 1400, Никола Алексијеченко 500, Дико Радишић 459, протојереј Мирко Винић 279 и Н. Н. 3450.

Црквене општине: Баћевац 1400, Конатице 1200, Лазаревац 1000, Вреоци 1000, Шопић 1000, Петка 1000, Барошевац 1000, Лесковац 1000, Барајево 700, Крагујевац 5000, Сента 500, Параћин 700, Лужнице 300, Грошница 200, Десимировац 250, Ботуне 250, Брзан 250, Доње Комарице 500.

Стака Филиповић, Београд, 2000, Н. Н. 3000, Загорка Миљковић, Крагујевац, 500, Љубиша Смиљковић, Ср. Карловци, 65, Миодраг Марјановић, Параћин, 200, Јован Орешчанин, Нови Сад, 70, Богдан Зјалић, Кусоње, 220, Владислав Антонијевић, Ковин, 265, Јово Олбина, Београд, 150, Мила Бешћ, Београд, 200, Милица и Нецад Поповић, Смедерево, 150, Стојадин Симић, Калудра, 411, Бока Удовички, Мол, 263, Босиљка Ристановић, Крагујевац, 898, Рајко Веселиновић, Београд, 258, Зорка Симић, Београд, 58, Н. Н. 550, Н. Н. 250.

Јеромонах Мина, Својново, 400, протонамесници: Славољуб Ветровић, Рача, 500, Милутин Поповић, Бачина,

1000, Србољуб Недељковић, Петка 2300, Томислав Једоксић, Барошевац, 1000, Милош Вукојевић, Конатице, 4500, Драгослав Степковић, Крагујевац, 500, протојереји, Душан Митошевић, Смедерево, 65, Живорад Јаковљевић, Лазаревац, 2000, Предислав Миливојевић, Крагујевац, 150, Милутин Петровић, Баточина, 250, Миле Малешев, Крагујевац, 200, Драгиша Којић, Крагујевац, 500, Марко Подгорац, Крагујевац, 500, Милош Михајловић, Смед. Паланка, 300, свештеници: Михајло Миловановић, Чечава, 65, Томислав Тадић, Кораћница, 140, Недељко Кусмук, Шопић, 1000, Раде Антић, Вреоци, 500, Томислав Марин, Вреоци, 1500, Мирослав Петровић, Барајево, 500, Јован Милошевић, Баћевац, 700, Павле Анђелић, Степојевац, 500, Станислав Митровић, Рудовци, 1000, Милорад Вуловић, Лужнице, 300, Јевта Сокић, Грошница, 200, Милан Збиљ, Грошница, 200, Павле Бућан, Грошница, 200, Живомир Миловановић, Грошница, 200, Звонко Витић, Брзан, 250, Милеико Стикић, Комарице, 200, Лазар Илић, Крагујевац, 500, Светомир Петровић, Крагујевац, 500, Милољуб Тодоровић, Крагујевац, 500, Радован Чанчаревић, Крагујевац, 750, Слободан Панџић, Крагујевац, 750, Драгиша Јефтић, Крагујевац, 500, и ђакон Зарије Божовић, Крагујевац, 500.

Свима топло захваљујемо

**„Ако Господ
хтедне
живећемо
и учинићемо
ово“**

26. јула — недеља, Сабор св. архангела Гаврила

Манастир Тресије — на Космају. Слава манастира. Литургија почиње у 8.00 ч. пре подне.

2. августа — недеља, Св. пророк Илија.

ГРБИЦЕ, код Крагујевца. Храмовна слава Архијерејска литургија почиње у 8.00 ч. пре подне.

16. августа — недеља.

Манастир Благовештење, код Страгара. Освећење капеле Св. архангела у 8.30 ч. пре подне, а потом архијерејска литургија.

19. августа — среда, Преображење

Манастир Благовештење, код Страгара. Архијерејска литургија почиње у 8.30 ч. пре подне.

23. августа — недеља.

Манастир Каленић. Архијерејска литургија почиње у 9.00 часова пре подне. Пева црквени хор из Јасенова.

28. августа — петак. Успеније пресвете Богородице.

Крагујевац — Слава Саборне цркве. Бденије уочи празника почиње у 6.00 ч. после подне, а на сам дан празника архијерејска литургија у 8.00 часова пре подне.

29. августа — субота, Преподобни Роман

Мајур — Храмовна слава. Архијерејска литургија почиње у 8.00 ч. пре подне.

ГОДИНА III
16 (4/1981)

Каленић

издаје Српска православна епархија шумадијска.

Издаје шест пута годишње

Уређује одбор. Главни и одговорни уредник:

Драгослав Степковић

Уредништво и администрација:
„Каленић“, Маршала Тита 67,
34000 Крагујевац
Телефон: 034/26-42

Текући рачун: „Каленић“
издавачка установа Епархије
шумадијске. Број жиро-рачуна
61700-620-16-80691-14-62-00684-1
Југобанка — Крагујевац

Штампа: РО „Сава Микић“,
Земун, Маршала Тита 46—48.

Тираж 7600 примерака

Цена: 10.— д. по примерку

Годишња претплата 60.— дин. а за
иностранство: 12 америчких долара